

ION TIȚA, ADRIAN NĂSTASE

•

STERNBERGIA LUTEA (L). PLANTĂ RARĂ ÎN FLORA CULTIVATĂ DIN OLTENIA

Pământul patriei noastre a fost zămislit cu numeroase specii de plante, unele fiind introduse în cultură, din cele mai vechi timpuri, pentru înfrumusețarea caselor și grădinilor. Datorită schimbării factorilor de mediu, cât și influenței tot mai mari a omului asupra naturii, un mare număr de plante au dispărut pentru totdeauna din leagănul lor natural, ele găsindu-se numai în cultură, mai ales în grădinile țărănești ca o mărturie a existenței lor în condițiile naturale din acele locuri.

Un caz interesant din acest punct de vedere îl prezintă specia *STERNBERGIA LUTEA* (Ghiociei de toamnă) din familia *AMARYLLIDACEAE*, specie cu valoare ornamentală cunoscută cu certitudine, în flora noastră, numai în ultimii ani ca plantă cultivată.

Primul care citează această plantă în flora țării noastre a fost Zacharia Panțu, care în lucrarea „Plantele cunoscute de Poporul român“ (1929), afirmă că : „Această specie originară din regiunea mediteraneană (sudul Europei), crește cultivată ca plantă decorativă și prin părțile noastre.“ Cercetătorii Ion Cristureanu și Eugenia Eliade susțin părerea că planta nu a fost văzută de autor sau a citat-o probabil din lucrări mai puțin cunoscute, deoarece nu au găsit o concordanță între opinia autorilor speciei citați de Z. Panțu și cea din lucrările de specialitate pe care le-au consultat. Aceași părere o susținem și noi.

Menționăm că planta nu este citată în monumentală lucrare „Flora R. S. România“ vol. XI, genul *STERNBERGIA* fiind reprezentat numai de specia *STERNBERGIA COLCHICIFLORA* care are o arie de răspândire mai mare în țara noastră. Cu toate că este o plantă decorativă, ea nu este amintită nici în lucrările de floricultură.

În cadrul unei sesiuni științifice studențești a Facultății de științe naturale și agricole de la Institutul Pedagogic de 3 ani din Craiova (1964), noi am publicat planta ca specie cultivată în grădinile cetățenilor din comuna Seaca de Cimp, județul Dolj. Ulterior alți autori citează planta în diferite locuri din Oltenia. În fosta insulă Ada-Kaleh au publicat-o

I. Cristurean și E. Eliade, în 1967, N. Roman în 1974 [13], iar Gh. Popescu a semnalat-o în 1979 în grădinile unor cetățeni din comuna Rast [12].

Fiind interesați în problema cunoașterii ariei de răspindire a plantei în Oltenia, prin diferite mijloace de investigație am constatat că ea este mult mai răspândită în cultură, găsindu-se în grădinile din comunele și satele dunărene de la Drobeta-Tr. Severin până la Corabia, dar mai ales în zona Calafat—Bistreț. În unele sate cetățenii numesc planta „ghiocei galbeni“ (Piscu Vechi, Poiana Mare), iar în cele mai multe „ghiocei de toamnă“, denumire întâlnită și la Z. Panțu. Cu toate cercetările pe care le-am efectuat pe teren n-am reușit să identificăm planta în flora spontană.

Ținând cont de răspindirea actuală a speciei în cultură putem afirma că planta se găsește în bună parte grefată pe aria sa naturală.

Numele plantei, autorii și sinonimiile acceptate de principalele flore [5, 6, 10] sînt : *STERNBERGIA LUTEA* (L.) KER-GAWL. în ROEM ET SCHULT., SYST. VII.2 (1830), 795 ; *AMARYLLIS LUTEA* (L.) SP. PL. (1753), 292 ; *OPORANTHUS LUTEA* HERB. APPEN (1821), 38. I. C. : RCHB. ICON. FL. GERM. IX, tab. 373 ; JAV. és Cs. Icon. Fl. Hung. (1934), Pl. 88. Denumirea populară, după Z. Panțu [11] și Al. Borza [2], este „ghiocele de toamnă“.

Analizînd un mare număr de exemplare luate din grădinile cetățenilor din comuna Seaca de Cîmp am elaborat următoarea diagnoză : „Plantă perenă, înaltă pînă la 40 cm, cu bulb globulos sau ovoidal de 3 cm în diametru, înconjurat de scvame brune negricioase ; din partea inferioară pornesc rădăcini numeroase ce pot atinge 15 cm lungime, iar din interior se ridică 1—3 tulpini aeriene ce ajung pînă la 20 cm înălțime, care poartă flori. Frunzele liniare, de culoare verde închis, ating lungimea de 28 cm și lățimea de 1,5 cm ; ele apar odată cu florile în lunile IX—X, apoi numărul lor crește și persistă pînă în luna iulie a anului următor. Florile solitare sînt erecte, de culoare aurie. Cînd sînt tinere sînt învelite de o hipsofilă membranoasă, care persistă și după înflorire. Foliiolele perigoniale sînt în număr de 6, ușor emarginate, cele externe de 3,5 cm lungime și 1,8 cm lățime, iar cele interne au 3,2 cm lungime și 1,5 cm lățime, fiind cu puțin mai mici decît cele externe. Staminele sînt în număr de 6, dintre care 3 au 2,5 cm lungime și 3 au 3 cm lungime, anterele fiind de culoare galbenă, iar stilul nelobat, măsoară 4,5 cm lungime. Fructul este o bacă cărnoasă. Planta se înmulțește foarte ușor din bulbi, care se plantează toamna în lunile septembrie, octombrie. Specia este de origine mediteraneeană, iar ca răspindire generală se găsește în : R.S.F. Iugoslavia, R.P. Bulgaria (cultivată) și în sudul U.R.S.S.“.

Accastă diagnoză concordă în mare parte cu cea dată de Z. Panțu.

Fiind o plantă care înflorește toamna tîrziu, cînd în această perioadă majoritatea speciilor floricole își încetează ciclul biologic, și avînd o va-

loare decorativă deosebită, prin coloritul florilor, cit și prin faptul că este o plantă rară în flora țării noastre, propunem, pe această cale, extinderea culturii pentru înfrumusețarea parcurilor și grădinilor din Oltenia și din țară, precum și ocrotirea ei (fig. 1).

BIBLIOGRAFIE

1. Borza Al. — *Conspectus Florae Romaniae regionumque affinium*, Cluj, 1947.
2. Borza, Al. — *Dicționar etnobotanic*, Ed. Academiei R.S.R., București, 1968.
3. Brandză, D. — *Prodromul Florei Române*, București, 1879—1883.
4. Cristurean, I., Eliade, E. — *Revista Muzeelor*, București, 1968.
5. * * * — *Flora U.R.S.S.*, vol. IV. Leningrad, 1935.
6. * * * — *Flora na Narodna Republika Bilgaria*, vol. II, Sofia, 1964.
7. * * * — *Flora R. S. România*, vol. XI, București, 1966.
8. Grecescu, D. — *Conspectul Florei României*, București, 1898.
9. Grecescu, D. — *Suplement la Conspectul Florei României*, București, 1909.

10. Hayek, A. — *Prodromus Florae Peninsulae Balcanicae*, vol. III, Berlin, 1933.
11. Panțu, C. D. — *Plantele cunoscute de poporul român*, ed. II, București, 1929.
12. Popescu, Gh. — *Studii și cercetări de biologie*, Ed. Acad. R.S.R., București, 1979.
13. Roman, N. — *Flora și vegetația din sudul Podișului Mehedinți*, Ed. Acad. R.S.R., București, 1974.

STERNBERGIA LUTEA (L.) — UNE PLANTE RICHE EN FLORE CULTIVÉE DE L'OLTENIE

ION ȚIȚA, ADRIAN NĂSTASE

RÉSUMÉ

Les auteurs signalent la plante *STERNBERGIA LUTEA* (L.) en flore cultivée de l'Olténia. Étant une plante riche et ayant une valeur décorative on propose d'être protégée et dispersée dans la culture.